

Munkalélektan és környéke

Hiánycikk: a pszichológus

A Maros utcában egy eldugott, földszintes kis épület ad otthont a Volán munkalélektani és ergonómiai körzeti állomásának. *Udvarhelyi Ferencet*, az állomás vezetőjét és *dr. Wagner Ádámot*, az ideg- és elmegyógyászati klinika pszichológusát kértem meg, hogy beszéljünk az intézet munkájáról. Annál is inkább, mert ma nálunk még fehér hollóként megy ritkaságszámba az a cég, amelyik pszichológus segítségét is igényli munkájához. Pedig hát erre egyre inkább szükség lenne.

Dr. W. Á.: A munkapszichológusnak nem lehet egyetlen feladata a pályalkalmasság vizsgálata. Igaz, ez nagyon fontos munka, hiszen az ember érdekében, védelmében ad véleményét. De például a munkahelyi légkör kialakítása, javítása is feladata kellene hogy legyen, mert munkájával számos konfliktusnak veheti elejét. Csak hogy — bár a pszichológus segítségét egyre inkább igénylik különböző területeken — a képzés megemelt tartást igényel a képzés során. A megye mintegy harminc pszichológust tudna foglalkoztatni, de a létszámmal egyelőre csak a töredékével rendelkezünk. A végzők ugyanis nagyrészt Pesten maradnak. Szinte csodaszámba megy, hogy az intézetbe hamarosan sikerül egy főállású pszichológust felvenni. De ez is csak kompromisszum. Ugyanis kettőre lenne szükség.

U. F.: Az állomás a kezdő és a gyakorló gépjárművezetők vizsgálatát végzi. Az új jelentkezők közül a szakmára alkalmasak kiválogatása a cél. A gyakorló gépkocsivezetők vizsgálata egyre évenként kötelező. S azokat is megvizsgáljuk, akik új kategóriára kívánunk vezetői engedélyt szerezni, hogy mindenki a pszichés adottságainak leginkább megfelelő munkakörben dolgozhassék. Így havonta három meggyéből 90—120 embert vizsgálnak meg.

Dr. W. Á.: Tapasztalataink szerint a jelentkezők általában megfelelnek. Ám különösen a fiatalok között meglepő néha az önfegyelmem, az érettség hiánya. Ezért olykor kénytelenek vagyunk várakozási időt szabni, míg valaki a pályára kerülhet. Legalábbis a Volánnál. Az adatok? Ime néhány: a 18—20 éves korosztályból 255 jelentkező közül 81 nem felelt meg a követelményeknek; a 21—25 éveseknél 257 közül 39, a 26—30 éveseknél 164-ből 16, a 31—35 éveseknél pedig 109-ből 14 volt szeríntünk alkalmatlan. Később, az életkor növekedésével, a nagyobb felelősségérzettel javul az arány. Hiszen a negyvenként kötelező vizsgálatnál, amely az ember „elhasználódását” hivatott kimutatni, meglehetősen jó az összkép. A reflexek késését és a korrallal jelentkező egyéb tüneteket jól korrigálja a tapasztalat és a nagyobb önismeret. És az életkor hatása sem egyformán jelentkezik. Sokban függ az életmódtól, például az alkoholtól, nikotintól... De az idősebbek közül inkább az egészségi állapot változása, romlása miatt kell néha embereket levennie a kocsirol.

U. F.: A legtöbb gond valóban a fiatalokkal van. Ennek viszont nemcsak az életkori sajátosság az oka, hanem az is, hogy a gépkocsivezető szakmája nincs különösebben megbecsülve. Ezért azután sokszor igen gyenge iskolai eredményekkel, felelőtlen életmóddal jönnék erre a pályára. Nyilván ez is hozzájárul a viszonylag rossz alkalmassági arányokhoz.

Dr. W. Á.: Országoskerte egyeséges módszerekkel dolgozunk, amelyeket a Volán

trósz munkalélektani központi állomásán dolgoztak ki. Hogy mit vizsgálunk? Többek között a reakcióidőt, a figyelemösszpontosítási képességét, a feladatmegoldó készséget, a mozgáskoordinációt, az inzulati feszültségre, a szorongásra, vagy agresszivitásra való hajlamot. Az ezekből az adatokból összeálló személyiségkép már fontos információkat adhat az egyén és a vállalat számára egyaránt hasznos döntéshez.

U. F.: Hogy megéri-e munkának a ráfordításokat? Adatokkal nehéz bizonyítani a hasznosságát, hiszen baleseti helyzet javítása összmunka eredménye. Ám az tény, hogy 1978-hoz képest tavaly jelentősen javult a szegedi Volánnál a közlekedésbiztonság. Az 1978-as 37 súlyos, saját hibánkból bekövetkezett balesettel szemben tavaly csak 23-at regisztráltunk. S az állomás is 1978-ban kezdte meg munkáját. Mindenesetre már volt tapasztalat arra, hogy a pszichológiai vizsgálatokon nem megfelelő eredményt elért ember alkalmazása után súlyos balesetet, tömegszerencsétlenséget is okozott.

Dr. W. Á.: A Volán vállalatnál szerzett tapasztalatokat másutt is hasznosítani lehetne. Természetesen nem csupán a gépkocsivezetők vizsgálatában. Igyekszünk rendszeresen és folyamatosan finomítani, fejleszteni munkánkat. Nagy jelentősége van az „utógondozásnak”. Hiszen az ember nem változtathatatlán. Ha például valakinél a forgalombiztonsághoz szükséges személyiség tulajdonságok, szakmai és forgalmi ismeretek kívánói valót hagynak maguk után (agresszivitás, mások szempontjainak megértése, a segítségnyújtás szempontjából stb.), azon

lehet változtatni, külön foglalkozásokkal, csoport-pszichoterápiával stb. Csak hogy ehhez is szakemberek kellenének. A szakismertek nélkül végzett ilyen munka viszont többet ártana, mint használna. Szó sincs arról, hogy bárkit is megfosszunk a jogosítványtól, vagy annak „jogoságát” bíráljuk, autentikusak sem vagyunk erre. Feladatunk az emberek és a vállalat érdekeinek védelme. Például azzal is, hogy segítsünk eldönteni, kit milyen területen célszerű foglalkoztatni a vállalatnál, taxin, autóbussen, vagy tehergépkocsin...

Munkalélektan. Haszná alighanem fölmérhetetlen. Valahogyan úgy, mint a gépre fölszerelt védőrács. Lehet rács nélkül sem sérül meg sosem a kezelő. De ha mégis? És a rácsot már mindenható kötelező fölszerelni, csak úgy, mint a traktorra a bukócévet. Ám a munkalélektan nálunk jobbára még csupán elméleti fogalom. Pedig hát kiterjedtebb alkalmazásával talán sokféle javulhatna a balesetvédelem helyzete, nöhetne a termelékenység, csökkenthetne a munkaerő-vándorlás, s ami talán szintén nem közömbös: kevesebb csalódott, munkájával szemben közömbös, elkeseredett ember élne közöttünk. Csak hát ehhez is pénz (nem túl sok!), szakemberek, s mindenekelőtt szándék és akarat kellene. A Volánnál szerencsére már megvan ez a szándék. S hogy ennek évente hány millió értékűt és hány emberéletet, s hány, az emberi személyiség sajátosságaihoz szabott, tisztességes és jó közérzetet biztosító életvilágat közzöhessen? Ezt talán sosem lehet kiszámolni...

Szávay István

Növényvédő szer — szerződésre

Idén, korlátozott mennyiségben lehet hozzájutni egyes nyugati importból származó növényvédő szerre. Ilyen szer a paradicsom jól bevált védőanyag, a Dithane M 45 is. A zánkányszéki Egyetértés Szakszervezetben a tagoknak hektáronként 4 kilogrammot biztosítanak a szerződés felmutatása ellenében. A módszer tulajdonképpen termé-

zetes. Csak azért adjuk közre, mert másutt esetleg nem jut eszébe a vezetőknek. Pedig összehasonlíthatatlanul tisztességesebb ez a mód a hiánycikk elosztásának némely helyen meghonosított módszerénél, ahol a raktárosok, ismerősei korlátlanul felvásárolhatják a szükséges készleteket, másoknak pedig semmi sem jut.

T. I.

HÁZASSÁG

Janecskó János és Tápai Éva, Marianne, Laczkó István és Tótmihály Margit, Merhej Fouad és Laczkó Irén Piroska, Mandula Kálmán és dr. Gombás Katalin Erzsébet, Tóth Sándor és Virág Iлона Maria, Balla Sándor és Varga Tünde, Kovács Antal és Ludman Éva, Király Zoltán és Kristály Magdolna, Ilencsik László és Csizsák Katalin, Bánszky András és Gárgyán Ildikó, Dervaderics István és Karácsonyi Zsuzsanna, Köszö János és Szokk Erika, Szendrői Gábor és Pintér Teréz, Ördög Géza László és Tészla Anna Margit, Kocsis Miklós György és Czutor Rozália Teréz, Radóczy Csaba Árpád és Pázlai Györgyi Erzsébet házasságot kötöttek.

SZÜLETÉS

Takács Józsefnek és Molnár Anna Mariának Katalin, Torma Lászlónak és Kiss Katalin Annának Melinda Katalin, Répa Imrénének és Kardos Erzsébetnek Katalin, Répa Imrénének és Kardos Erzsébetnek Marianna, Szpisják Györgynek és Vénusz Katalinnak Georgina, Tomatás Ferenc Lászlónak és Pető Evának Szilvia, Hefkó Józsefnek és Ludvig Erzsébetnek Timea Andrea, Vass Istvánnak és Vékony Ilonának István, Farkas Tibor Józsefnek és Kántor Irénnek Regina, Bottka Sándor Elődnek és Egőti Mariának Sándor Mátyas, Juhász Antalnak és Karácsonyi Ilonának Edit Iona, Blum Lászlónak és Skulecová Magdolnának László, Debreczeni Jánosnak és Kovács Veronikának Ildikó, Apró Tibornak és Deák Erikának Norbert Tibor, Farkas János Istvánnak és Vajda Erzsébetnek Györgyi, Dóme Ferencnek és Kósa Elvirának Anita, Gróf Lajosnak és Vörös Margit, Emmának Krisztina, Árné, Tombácz Gyula Jánosnak és Köszö Ilonának Gyula Zsolt, Zombori László Györgynek és Nacsa Márta Annának Márta Kornélia, Mari Mátyasnak és Varga Etelka Magdolnának

Családi események

Magdolna, Gábor Andrásnak és Répás Ibolya Julióannának Izabella, Lestár Józsefnek és Nagy Iona Mariának Gergő, Sárközi Zoltánnak és Vass Julióannának Zoltán, Kurusa Ferencnek és Bartha Juditnak Gergely Ferenc, Sztuparin Jánosnak és Németh Zsuzsannának Nóra, Kovács Zoltánnak és Krucsó Rozáának Anikó, Szabó Tibornak és Lovász Mária Magdolnának Csilla Noémi, Lele Nándornak és Kovács Evának Nándor, Somogyi Jánosnak és Anyag Gabriella Melindának Vanda, Lázár Zoltán Ferencnek és Táthi Mariának Szilvia Tünde, Tamás Sándornak és Biter Ildikó Máriaának Akos Gergő, Nagy Istvánnak és Vajner Mária Eszternek Norbert, Adamcsik Zoltánnak és Dankó Teréz Viktóriaának Ildikó Agnes, Dudás Lajos Bélának és Kajtar Anikónak Zsófia, Ancsa-Molnár Ottó Pálnak és Józsvai Julióannának Orsolya, Papp Istvánnak és Tajti Erzsébetnek Rita Katalin, Szekeres Mihálynak és Fodor Máriaának Beáta, Czizseri Ferencnek és Zab Katalinnak Melinda, Baté Károlynak és Juhász Veronika Borbátnak Krisztina Margit, Pintér Lajosnak és Tóth Mariának Kitti Eszter, Gregus Lajosnak és Kömegyi Rozáának Lajos, Vári Péternek és Káti Mária Katalinnak Tamás, Kúka Jánosnak és Molnár Annának Edina, Kalmár Lajosnak és Vajas Annának Gábor, Bite Lászlónak és Juhász Ildikó Irénnek Szilvia, Fülöp Lászlónak és Kakuszi Ilonának Anita, Hétfői Józsefnek és Szakál Ibo-

„Száműzik” a hankikat

Száműzik az értéketlen, tartalmatlan műsorokat, az úgynevezett hankikat, a művelődési otthonokból. Mint az Országos Közművelődési Tanács elnökségének legutóbbi ülésén elmondták, szükséges, hogy a megyei művelődési központok együttműködjenek az Országos Rendező Irodával, műsorajánlatot eljuttassák a művelődési otthonokba, s hangolják össze a művelődési, szórakoztató programokat, így megakadályozhatják, hogy a művelődési otthonaikban helyet kapjanak kétesértékű műsorok, amelyeket az ügyeskedők kínálnak.

Indokolt az előadóművészek alkalmi fellépésének szabályozása is. Fontos, hogy csak szakemberek által elbírált, jóváhagyott műsorok kapjanak színpadot a művelődési intézményekben. Nem kevésbé fontos követelmény a jelenleginél egységesebb honoráriumrendszer kialakítása, s a működési engedélyek kiadásának szigorítása is. Az adózásban tapasztalható súlyos hanyagságok és visszaélések sürgetik a szigorúbb ellenőrzést, a rendelkezések betartását.

Az amatőr művészeti együttesek gyakoribb fellépése a művelődési házakban szintén növelhetné a műsorok színvonalát.

A Szovjetunió története két kötetben

A napokban kerülnek a könyvesboltokba a Kossuth és a moszkvai Progressz könyvkiadó közös kiadású kötetei: *A Szovjetunió története*. A nagyszabású tudományos ismeretterjesztő mű a legfontosabb tudnivalókat közli a Szovjetunió népeinek, osztályharcuknak, történetéről, a gazdaság, a társadalmi és politikai rendszer, az ideológia és a kultúra fejlődéséről. A Szovjet Tudományos Akadémia történettudományi intézetének kollektívája által írt mű orosz nyelven első ízben a hatvanas évek elején majd 1972-ben jelent meg. A magyar fordítás az utóbbi kiadás alapján készült.

Az Akadémiai és a Gondolat Kiadó is több társadalomtudományi újdonsággal jelentkezik a közeljövőben. A történelem és a néprajz-tudomány találkozásánál Takács Lajos: *Írtászkodáskorunk emlékei* című tanulmányában, amely az Akadémiai Kiadó műhelyéből kerül ki. A szerző a többi között az írtászkodásnak a jobbágyok életében betöltött nagy szerepét és jelentőségét vizsgálja, s nyomoz ki a tulajdonviszonyokat is. Ugyancsak az agrártörténet, agrárpolitika

íránt érdeklődő olvasók figyelmébe ajánlják *Kanyar József* Somogy megye agrártársadalmáról írt tanulmányát, amely az első földreformtól a szocialista mezőgazdaság kialakulásáig tartó fejlődés főbb eredményeit summázza.

Az irodalomtudomány két jelentős kritikai kiadással jelentkezik a napokban: az *Jókai* összes művei sorozatában lát napvilágot *A jövő század regénye*, s 37. kötetéhez érkezett a *Mikszáth Kálmán* összes műveit közreadó könyvfűzer.

Még időben, jóval a szeptemberi iskolakezdés előtt hagyja el a nyomdát *Nagy József* tanulmánya, az *„5-6 éves gyermekeink iskolakészültsége”*. A szerző tízezer gyermekét vizsgált meg, s tudásuk, magatartásuk alapján elemezte, mennyire érettek az iskolára.

A Gondolat Kiadótól *Jurij Barabasz*nak, a jelentős szovjet kritikusként Dovzszenkorol, a szovjet filmművészet úttörőjéről és világhírű alkotójáról írt monográfiája kerül ki a napokban.

(MTI)

Számlák „házassága”, avagy...?

A takarékos, az ésszerűség és a kényelem gondolatától vezelve írt levelet Postaládánkba egyik olvasónk: *miért nem „házassítja” össze számláit a DEGÁZ és a DEMÁSZ?* — kérdezte. Az ötlet nem új, olyannyira nem, hogy az érintett vállalatok töprengései után legutóbb a város vezetői is fölvetették kedvezőbb formában kellene megszervezni az úgynevezett közüzemi díjak beszedését.

Példaként előttünk áll a főváros: ott külön díjbeszedő vállalat látja el ezt a feladatot. Szegeden egyelőre ez az út nem járható. Összeülték a DEGÁZ és a DEMÁSZ szakemberei, hogy együtt törjék a fejküket az együttműködés lehetőségein. A megbeszéléseknek sok gond merült föl. Valamennyien megegyeztek abban, hogy ha továbbra is kéthavonta

jelenne meg egy-egy családban a díjbeszedő, csak hogy ezúttal egyszerre kérné a villany- és a télidőben különösen tetemes gázdíjat, bizony sehol nem fogadnák szívesen őket. Ha meg havi főtávval kérnék az áramfogyasztásért, illetve a gázfogyasztásért járó pénzt, nem beszélhetnénk sem munkaeótakarékosságról, sem a lakosság kényelméről.

Célszerű megoldás lenne, ha általánossá válna az OTP átutalási betétszámlája: egy bizonyos befizetést összegből „leemelné” a takarékpénztár a villanyért, gázért járó ellenszolgáltatást, rendezni lehet így az újság-, a telefonszámlát, a lakbért és különböző törlesztéseket is. De szó sincs róla, hogy ezt a munkát át akarná ruházni más intézményekre a két vállalat.

A DEMÁSZ — amint azt *Plavec Pál* gazdasági vezérigazgató-helyettesétől megtudtuk — követni szeretné az országban elsőként Keszthelyen, majd öt más városban is bevált gyakorlatot: az előző éves fogyasztás alapján általánny állapotánál meg, s ezt az összeget várják évente ötször a fogyasztóktól. Csupán a 6. alkalommal jelenne meg személyesen az áramszolgáltató alkalmazottja, aki óraleolvasó, műszaki ellenőr és pénzeszedő egységben, ilyenkor kéri az általánnydíj és a tényleges fogyasztásért fizetendő összeg közötti különbséget.

Milyen előnyei lennének a módszernek? Az egyszerű leolvasással munkaerőt takarít meg a vállalat. Az évi öt befizetés alkalmával sem kell becöngetniük a lakásokat, ugyanis ki-ki előre kitöltött cseken fizetheti be a számára megállapított általánny összegét. A tapasztalatok szerint ezt a megoldást kedvezően fogadják a fogyasztók is. Itt jegezzük meg, hogy a tervek szerint nem az év utolsó hónapban kérné a DEMÁSZ mindenkitől a számla kiegyenlítését, minden hónapban a fogyasztók egytized-kettő részét kapná a végelszámolás összegét.

Ha mindez olyan ésszerű és kezenfekvő, miért nem vezette be már eddig is a DEMÁSZ? — kérdezhetnénk.

Bizonyos feltételek szükségesek mindehhez. A posta egyelőre nem tudja vállalni ekkora pénzüsség fogadását. Szegeden például 60 ezer villamosított háztartás van, így évente 300 ezer tétel és a végso leolvasás után újabb 60 ezer tétel végösszeget kellene fölvennie, továbbítania a postának. Erre csak gépek birtokában vállalkozhat. Az ország említett hat területe fogyasztóinak csekkjeit a posta — igérete szerint — már az idén fogadja.

Magának az áramszolgáltató vállalatnak is föl kell készülnie az újfajta számlázásra. A DEMÁSZ-nak már van megfelelő gépe, amely jelenleg kéthavonta számlákat készít, és fogyasztóknak nyilvántartja a befizetéseket.

A további, szükséges programok kidolgozása és országos egyeztetése már folyamatban van, s előreláthatóan még egy-két év, míg a szegediek is így fizethetik be villanyfogyasztásuk ellenértékét.

A DEGÁZ-t is foglalkoztatja — távlatokban — a számlázás korszerűsítésének gondolata, tudtuk meg Papp Györgytől, a vállalat üzemgazdálkodási főosztály vezetőjétől. Távlatokban, hiszen a DEGÁZ nemrég tért rá a kéthavonta számlázásra, és már ezzel is elérték, hogy fele annyi ember foglalkozzék leolvasással, díjbeszedéssel, mint korábban. Ha bevezetik az éves számlázást, az újabb eredményt hoz a munkaerő-gazdálkodásban. Az elképzelések szerint a fogyasztóra bízák, hogy évente ötször mennyi általánny fizet, hatodik alkalommal viszont ki kell egyenlítenie ezt az összeget a ténylegesen elhasznált gáz értékére.

A számlák „házassága” gondolatát az ésszerűsítés igénye szülte. Az alap tapasztalatok szerint is bebizonyosodott: itt az ideje annak, hogy a szolgáltatató vállalatok korszerűsítsék számlázási módszerüket. A DEMÁSZ és a DEGÁZ, úgy tűnik, igyekeznek engedelmkedni az idők parancsának. Reméljük, hogy a fogyasztóknak is kedvezőnek tűnő újításokat a gyakorlat is igazolja majd.

Chikan Ágnes